

פרשת נילוף — טף – למה הם באים?

בפרשת השבוע כתובה מצות הקהל (לא י-ג): "מקץ שבע שנים במעד שנת השמיטה בחג הסוכות, לבוא כל ישראל... תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל באזניהם. הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרף אשר בשעריך למען ישמעו ולמען ילמדו..."

על מצנה זו כתב הרמב"ם בהלכות חגיגה (פרק ג הלכה א): "מצנת עשה להקהיל את כל ישראל, אנשים ונשים וטף, בכל מוצאי שמיטה כשיעלו לרגל, ולקרות באזניהם מן התורה פרשיות שהן מזרזות אותן במצוות ומחזקות ידיהם בדת האמת".

וכן כתב ב"ספר החינוך" (מצנה תריב): ראוי שבזמן מסוים ייקהלו כולם לשמוע דברי תורה, ויבואו מתוך כך לספר בגודל שבחה, וייכנס בליבם חשק ללמוד תורה.

ומדוע מעמד הקהל נעשה דווקא בחג הסוכות?

כתב ר' יצחק אברבנאל: אחרי הימים הנוראים שבהם הכניעו ישראל את יצרם הם יותר מסוגלים לקבל את ההשפעה של מעמד הקהל.

ומדוע מעמד הקהל נעשה בסיום שנת השמיטה?

הסביר רבי מאיר שמחה מדונינסק בספרו "משך חוכמה": בשנת השמיטה שבתו החקלאים ולא עבדו וכל השנה למדו תורה; מעמד הקהל הוא "מסיבת סיום" ללומדי התורה על מה שלמדו, וחיזוק רוחני שימשיכו לקבוע עיתים לתורה גם כשהם חוזרים לעבודתם.

למעמד הזה שנעשה במקדש מגיעים כולם: אנשים נשים וטף. ולשם מה?

פירש רש"י: האנשים – באים ללמוד; הנשים – באות לשמוע; והטף בא – כדי לתת להוריהם שהביאו אותם.

המקור של רש"י הוא במסכת חגיגה (ג). שם מסופר שרבי יוחנן בן ברוקה ורבי אלעזר בן חיסמא הלכו לקבל את פניו של רבי יהושע בפקיעין.

שאל אותם רבי יהושע: "מה חידש רבי אלעזר בן עזריה בבית המדרש?"

בתחילה התביישו ללמד את ר' יהושע רבם, אך לבסוף השתכנעו ואמרו לו שרבי אלעזר בן עזריה חידש בהלכות מעמד הקהל, שהסיבה שמביאים טף היא כדי לתת שכר להוריהם.

רבי יהושע התפעל מאוד מהדרשה ואמר להם: "מרגלית טובה הייתה בידיכם, וביקשתם לאבדה ממני?!"

מדוע כל כך התפעל רבי יהושע מהדרשה על הבאת ילדים קטנים למעמד הקהל?

הסביר זאת בעל "משך חוכמה" על פי מה שמסופר בתלמוד הירושלמי (מסכת יבמות פרק א הלכה ו) שרבי דוסא בן הרכינס אמר לרבי יהושע שהוא זוכר שכשרבי יהושע היה תינוק הייתה אָמו מביאה אותו בעריסה לבית הכנסת כדי שישמעו אוזניו דברי תורה, אף על פי שהוא לא הבין כלום. לכן שמח רבי יהושע כששמע את הדרשה שההורים מקבלים שכר על הבאת ילדים למעמד הקהל, כי גם אמא שלו תזכה בשכר על כך שהביאה אותו כתינוק לבית המדרש.

לנושא זה יש השלכה מעשית לא רק כשייבנה בית המקדש ונקיים את מצנת ההקהל כהלכתה, אלא גם קודם לכן: רבי יצחק בן משה בספרו "אור זרוע" (חלק ב סימן מח) כתב שממצנת הקהל למדו להביא ילדים קטנים לבית הכנסת כדי לחנכם למצוות וליראת שמיים.

על דברי בעל "אור זרוע" העיר ר' ישעיה הלוי הורוויץ, בעל השל"ה (ראשי תיבות של ספרו, "שני לוחות הברית"), והביאו רבי ישראל מאיר הכהן, בעל "משנה ברורה" בסימן צח, שהמנהג להביא לבית הכנסת ילדים קטנים הוא מנהג ראוי רק בילדים שהגיעו לגיל חינוך; אבל ילדים קטנים שמרעישים ומפריעים למתפללים – אין להביא לבית הכנסת.

מכאן אזהרה ותזכורת גם לגדולים, שיש לשמור על קדושת בית הכנסת, ולא לדבר בזמן התפילה.

יהי רצון שנזכה להרגיל את ילדינו ליראת שמיים ונזכה לבניין המקדש ולקיום מצנת ההקהל כהלכתה.